

Архивски број: 08-244/1

27-04-2022 година

Имајќи ја во предвид фактичката состојба, домашната и меѓународната регулатива, судската пракса на ЕСЧП и анализата на релевантните институции и организации во Северна Македонија, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на Член 28 од Законот за спречување и заштита од дискриминација упатува

ОПШТА ПРЕПОРАКА

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација им препорачува на надлежните органи на локалната самоуправа да преземат активности за доследно почитување на актите за реонизација во нивните општини што за цел би имало десегрегација на децата Роми. Дополнително, потребно е зголемување на педагошките асистенти во училиштата што ќе доведе до поголема социјализација и почит помеѓу децата, поголема соработка помеѓу општинските власти и граѓанските организации во однос на сензибилизација на не-ромските родители.

Во поглед на законското решение во однос на Законот за основното образование, директорите на училиштата во реонот каде што живее детето и директорите на училиштата кои вршат упис на дете кое не спаѓа во нивниот реон, треба да ја користат можноста да не потпишуваат согласност за преземање на дете кое би завршило да учи во училиште кое живее надвор од својот реон. Дополнително, за да се избегне човечкиот фактор на индивидуално одлучување, потребно е Министерството за образование и наука да определени построги критериуми за упис на дете во друг реон со што би се намалил одливот на деца во други училишта што би придонело до намалување на сегрегацијата.

На Државниот просветен инспекторат се препорачува да вршат контрола над процесот на запишување на учениците во образовните установи и начинот на опфат на учениците согласно реонизацијата на основните училишта основани од општините и Град Скопје согласно Член 28 и 29 од Законот за просветна инспекција.

Член 4 од Законот за основно образование предвидува начела за оваа проблематика кои опфаќаат најдобар интерес и целосен развој на ученикот, еднаквост, достапност, пристапност и инклузивност и унапредување на сличностите и прифаќање на различностите, интеркултурност, мултикултурализам, интеркултурализам и мултикултурност. Дополнително, Член 5 од истиот закон ја гарантира заштитата од дискриминација и обезбедување на промоција на еднаквост. Во оваа насока, настанувањето на сегрегација која произлегува од Законот за основното образование ги руши овие гарантирани начела и остава негативни последици врз развојот и иднината на учениците во земјата.

Конвенцијата за правата на децата усвоена во 1989 предвидува дека училиштата треба да го почитуваат човечкото достоинство на децата а образованието треба да биде во насока на развивање на карактерот и талентите на децата преку поттикнување децата да ги почитуваат своите родители, својата култура како и другите култури. Во документот на ОЕЦД „Правичност и квалитет во образованието: поддршка на учениците и училиштата во неповолна положба“, меѓу петте клучни и системски препораки спаѓа и препораката да се менаџира изборот на училиштето за да се избегнат сегрегацијата и зголемените нееднаквости.¹

Согласно ЗСЗД, сегрегацијата како облик на дискриминација, во Член 12 се дефинира како физичко одделување на лице или група лица врз дискриминаторска основа без легитимна или објективно оправдана цел. Од дефиницијата и општествениот проблем опишан погоре, се потврдува дека родителите немаат легитимна и објективно оправдана цел да ги запишуваат своите деца надвор од реоните каде што живеат. Етничкиот состав на деца во различни училишта широм земјата укажува на фактот дека не станува збор за индивидуални случаи кај родителите туку свесно одделување на своите деца од деца кои се од ромска етничка припадност. Ваквиот контекст може да остави далекусежни последици не само врз децата од ромска етничка припадност туку и од не-ромска бидејќи немањето можност и прилика деца со различни културни и етнички позадини да се интегрираат и да учат еден за друг, во иднина може да доведе и до нетрпеливост и дискриминација од страна на „посилната односно побројната“ група.

Согласно Законот за спречување и заштита од дискриминација, Комисијата има законска надлежност да го следи спроведувањето на општите препораки што ги упатува по сопствена иницијатива.

Скопје
08.04.2022 година

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација

Претседател
Кире Василев

¹ OECD (2012), Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools, OECD Publishing